

Paragraf 134

MEA.2024.400

Munksundet 24:1, Ansökan om inrättande av bergvärme på fastigheten

Beslut

Miljö- och byggnadsnämnden beslutar att:

1. avslå SMEBAB Kungslilja AB, med organisationsnummer 559402-6097, ansökan gällande inrättande av bergvärme på fastigheten Munksundet 24:1.

Särskilda yttranden

Särskilt yttrande från Tina Rudolphson (M): "På det befintliga underlaget finner undertecknad det omöjligt att godkänna bergvärme till kommunhuset."

Beskrivning av ärendet

SMEBAB Kungslilja AB inkom med ansökan gällande bergvärme den 24 februari 2024. Enligt ansökan avsåg sökande borra på fastigheten Munksundet 24:1 (cirka 8 meter väster om den administrativa gränsen till vattenskyddsområdet). Bergvärmesystemet ska sedan försörja nybyggnation på fastigheten Munksundet 24:26 (innanför vattenskyddsområdet) med värme. Ansökan som inkom i februari 2024 avslogs på grund av risk för förorening av grundvattenförekomst och därmed Enköpings dricksvattentäkt.

En ny ansökan inkom den 20 juni 2024 från SMEBAB Kungslilja AB gällande inrättande av bergvärme på fastigheten Munksundet 24:1. Enligt ansökan ska bergvärmesystemet försörja nybyggnation på fastigheten 24:26 med värme. Ansökan innehöll en undersökning av grundvatten och mark/jord avseende vissa typer av föroreningar i det tilltänkta borrområdet. Ansökan skickades på remiss till Statens Geologiska Institut (SGI), Sveriges Geologiska Undersökning (SGU), Länsstyrelsen Uppsala län och Tekniska nämnden i Enköpings kommun.

Nämnden gör sammanfattningsvis bedömningen att det inte är lämpligt att inrätta bergvärme på fastigheten enligt SMEBAB Kungslilja AB:s ansökan. Beslutet grundar sig på ansökningshandlingarna, remissvaren samt miljöbalkens bestämmelser. Nämnden avslår därför SMEBAB Kungslilja AB:s ansökan att borra för bergvärme på fastigheten Munksundet 24:1.

Justerarnas signaturer

Intygas att kopian överensstämmer med originalet

Ärendets beredning

Ansökan skickades på remiss till Statens Geologiska Institut (SGI), Sveriges Geologiska Undersökning (SGU), Länsstyrelsen Uppsala län och Tekniska nämnden i Enköpings kommun.

SGU har valt att inte yttra sig gällande ansökan.

SGI inkom med remissvar den 5 juli 2024. Enligt SGI:s yttrande är det troligt att det inte skiljer i risk för vattentäkten att anlägga energibrunnarna på fastigheten Munksundet 24:1 jämfört med att anlägga desamma på fastigheten Munksundet 24:26. Vattenskyddsområdets gräns är bara en administrativ gräns. Den ansökta åtgärden innebär påtagligt ökad risk att det skapas kommunikation mellan de ytliga jordlagren och den underliggande friktionsjorden. SGI ställer sig tveksam till att bergvärme via 400 meter långa borrhål är att se som bästa möjliga teknik på aktuell plats med tanke på grundvattenförekomsten. Antalet och frekvensen prov som utförts innebär stora osäkerheter avseende föroreningsituationen. Ansökan tar endast hänsyn till föroreningar i jord och grundvatten omedelbart ovan det berg som avses ianspråkta. Generellt sett är det olämpligt att borra igenom naturligt skyddande lera ovan grundvattenförekomster i områden där förorenande ämnen kan förekomma i grundvattenmagasin ovan slutna grundvattenförekomster. SGI uppmanar kommunen att noggrant utvärdera den risk för grundvattenförekomsten som en installation av brunnarna kan medföra.

Länsstyrelsen Uppsala län inkom med remissvar den 1 augusti 2024. Djup borrhoring, som i detta fall på 400 meter, kan riskera sprickbildning i både berggrund och lera samt riskera påverkan på grundvattentäkten. Dessa sprickor kan fungera som spridningsvägar vid ett eventuellt läckage av de medier som ingår i anläggningen och kan även bidra till spridning av konstaterad förekomst av förorenade ämnen som bland annat högfluorerade ämnen (PFAS). Den undersökning som genomförts av sökande visar på att flera PFAS - ämnen överstiger gränsvärden enligt LIVSFS 2022:12. Dessa riskerar att förorena grundvattentäkten vid borrhoring.

Tekniska nämnden har inte inkommit med remissvar. VA-verksamheten i Enköping inkom med svar den 8 augusti 2024. Miljö- och byggnadsnämnden konstaterar att VA-avdelningens svar inte är skrivet på delegation av Teknisk nämnd. Yttrandet ligger därför inte till grund för miljö- och byggnadsnämndens beslut. VA-verksamheten har i sitt yttrande uttryckt att den ansökta åtgärden innebär risker gällande påverkan på grundvattenströmning, grundvattennivåer och grundvattenkvaliteten samt att det skulle kräva omfattande skyddsåtgärder för att

Justerarnas signaturer

Intygas att kopian överensstämmer med originalet

inte riskera dricksvattnets kvalitet. Det behövs en bedömning av riskerna för eventuell påverkan på grundvattnets strömningsriktningar. Om tillstånd ges, behöver krav ställas på kontroller av grundvattennivåer både före planerad borring och under anläggandet samt en bedömning av dessa. VA-verksamheten anser inte att sökande har beskrivit skyddsåtgärder för grundvatten på ett tillräckligt utförligt sätt. Anläggningen planeras i direkt närhet till den inre vattenskyddszonen, inom grundvattenmagasinets utbredningsområde samt inom hög känslighetsklass för grundvattnet. Placeringen är dessutom nära ett MIFO-objekt som inte är fullt ut undersökt. Om en förorening sprids till grundvattnet kan det i värsta fall resultera i en förstörd vattentäkt. Då reservvattentäkt saknas i dagsläget skulle konsekvenserna bli förödande för VA-abonenterna och kommunen. Det skulle också kunna resultera i behov av att införa kostsamma reningsmetoder.

Miljö- och byggnadsnämndens bedömning

En av miljöbalkens grundläggande principer i 2 kapitlet är försiktighetsprincipen som anger att försiktighet ska råda och att om det finns en icke godtagbar risk ska åtgärden eller ingreppet inte genomföras. I miljö kvalitetsmålen finns bland annat skydd av grundvattnet som en särskild punkt. Riksdagen har genom att peka ut grundvattnet som skyddsvärt gjort att försiktighetsprincipen råder som grundförutsättning vid tillsynsmyndigheternas granskningar av ansökningar.

När det gäller inrättande av bergvärme innebär borringen och borrhålen en risk för uppkomst av olägenhet för människors hälsa och miljön. Genom borring bryts en eller flera naturliga barriärer, t.ex. mäktiga lerlager, som förhindrar spridning av föroreningar. Att sprida en förorening innebär inte bara att risk för olägenhet föreligger, detta kan även resultera i att en eventuell sanering och återställande av miljön försvåras nämnvärt eller till och med omöjliggörs. Även om borrhålen skulle förses med foderrör och dessa återfyllas kan borrhålen utgöra en kanal ner i marken och grundvattnet för föroreningar.

I den närliggande omgivningen av fastigheten Munksundet 24:1 och 24:26 finns det misstänkta föroreningar från tidigare verksamheter. Inom övriga delar av det aktuella vattenskyddsområdet finns flertalet andra misstänkta förorenade områden vilka även dessa utgör risker för dricksvattnet. Utöver detta finns en risk för inträngning av kloridhaltigt vatten vid borring i berggrunder, särskilt på större djup. Enköpings kommun saknar idag reservvattentäkt vilket medför att särskild försiktighet bör iakttas vid arbeten i nära anslutning till grundvattenförekomsten.

I dagsläget finns inga kända energibrunnar inom det inre skyddsområdet för dricksvattentäkten. Det finns ett fåtal energibrunnar inom den yttre skyddszonen.

Justerarnas signaturer

Intygas att kopian överensstämmer med originalet

På grund av detta kan miljö- och byggnadsnämnden konstatera att skyddsbarriärerna för vattentäkten i stora delar troligen är intakta och därmed utgör ett gott skydd för dricksvattnet mot föroreningar som kan finnas i marken.

I området kring tänkta borrhål finns såväl förekomst av PFAS och halogenerade lösningsmedel. Skyddsområdet utgör, som SGI uppmärksammat i sitt yttrande, endast en administrativ avgränsning. Det innebär att området inte utgör en definitiv gräns under marknivån som förhindrar förorenat vatten från att blandas med rent grundvatten. Det faktum att sökanden planerar att borra utanför den administrativa gränsen på kartan innebär därför inte att riskerna för föroreningsspridning upphör.

När en ansökan om åtgärd granskas enligt miljöbalken ska även frågan om bästa möjliga teknik prövas. Bästa möjliga teknik syftar inte enbart på valet av teknisk lösning utan hänsyn ska också tas till platsen, miljöpåverkan och syftet med åtgärden. Bergvärme kan vara den bästa tekniken för miljövänlig uppvärmning av en större byggnad ur ett tekniskt perspektiv. Dock kan risken för exempelvis spridning av föroreningar medföra att en annan teknik utgör ett bättre alternativ i det fall miljöpåverkan av föroreningarna överväger miljönyttan av vald teknik. I detta fall bedömer nämnden att åtgärdens risker överskuggar miljönyttan med bergvärme som uppvärmningslösning.

Sammanfattningsvis menar miljö- och byggnadsnämnden att det finns uppenbara risker med åtgärden avseende inträngning av kloridhaltigt vatten, spridning av PFAS-ämnen, klorerade lösningsmedel samt andra föroreningar till vattentäkten. De planerade borrhålen ska enligt ansökan vara mycket djupa och därmed passerar de flera naturliga skyddsbarriärer för vattentäkten så som lerlager och berg. Det går inte heller att utesluta att spridning kan ske av föroreningar som ligger utanför fastigheten, detta genom transport via sprickbildning i berggrunden orsakad av borringen. I området finns inga tidigare kända borrhål vilket innebär att det finns goda förutsättningar att bevara skyddsbarriärerna intakta genom att inte borra för bergvärme på fastigheten.

Eftersom skyddet av vattentäkten är en tungt vägande del av bedömningen beslutar miljö- och byggnadsnämnden att avslå ansökan gällande att inrätta anläggning för bergvärme på Munksundet 24:1.

Motivering till beslutet

Av 2 kap. 1 § miljöbalken framgår att när frågor prövas om tillåtlighet, tillstånd, godkännande och dispens och när sådana villkor prövas som inte avser ersättning samt vid tillsyn enligt denna balk är alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd

Justerarnas signaturer

Intygas att kopian överensstämmer med originalet

skyldiga att visa att de förpliktelser som följer av detta kapitel iakttas. Detta gäller även den som har bedrivit verksamhet som kan antas ha orsakat skada eller olägenhet för miljön. I detta kapitel avses med åtgärd en sådan åtgärd som inte är av försumbar betydelse i det enskilda fallet.

Av 2 kap. 3 § miljöbalken framgår att alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska utföra de skyddsåtgärder, iakttä de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I samma syfte ska vid yrkesmässig verksamhet användas bästa möjliga teknik. Dessa försiktighetsmått ska vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Enligt försiktighetsprincipen i miljöbalken ska förebyggande åtgärder och andra försiktighetsmått vidtas så snart det kan befaras att en viss åtgärd skulle kunna utgöra en olägenhet för människors hälsa eller miljön. Syftet är att förebygga inte bara säkert förutsebara utan också möjliga skador och olägenheter. Hänsyn ska tas redan till risken för skador på människors hälsa och miljön (prop. 1997/98:45, del 1, s. 208-209).

Av 2 kap. 6 § miljöbalken framgår bl.a. att det för en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska väljas en plats som är lämplig med hänsyn till ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

Enligt 2 kap. 7 § 1 st miljöbalken gäller kraven i bl.a. 3 § i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning ska särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder.

Av 9 kap. 1 § miljöbalken framgår att med miljöfarlig verksamhet avses utsläpp av avloppsvatten, fasta ämnen eller gas från mark, byggnader eller anläggningar i mark, vattenområden eller grundvatten samt användning av mark, byggnader eller anläggningar på ett sätt som kan medföra olägenhet för människors hälsa eller miljön genom annat utsläpp än som avses i 1 p. eller genom förorening av mark, luft, vattenområden eller grundvatten.

Justerarnas signaturer

Intygas att kopian överensstämmer med originalet

Av 5 kap. 4 § miljöbalken följer att en myndighet eller en kommun inte får tillåta att en verksamhet eller en åtgärd påbörjas eller ändras om detta, trots åtgärder för att minska föroreningar eller störningar från andra verksamheter, ger upphov till en sådan ökad förorening eller störning som innebär att vattenmiljön försämras på ett otillåtet sätt eller som har sådan betydelse att det äventyrar möjligheten att uppnå den status eller potential som vattnet ska ha enligt en miljökvalitetsnorm.

Av 26 kap. 9 § miljöbalken framgår bl.a. att en tillsynsmyndighet i det enskilda fallet får besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att denna balk samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska följas. Mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet får inte tillgripas.

Enligt 17 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd är det förbjudet att utan anmälan till den kommunala nämnden inrätta en värmepumpsanläggning för utvinning av värme ur mark, ytvatten eller grundvatten.

Enligt 7§ i de lokala hälsoskyddsföreskrifterna för Enköpings kommun behövs tillstånd från miljö- och byggnadsnämnden för att inrätta en anläggning för att utvinna värme ur mark, ytvatten eller grundvatten.

Beslutet fattas med stöd av

- 2 kapitlet 3, 6 och 7 paragraferna miljöbalken (1998:808)
- 5 kapitlet 4 paragrafen miljöbalken (1998:808)
- 9 kapitlet 1 paragrafen 2 punkten miljöbalken (1998:808)
- 26 kapitlet 9 och 26 paragraferna miljöbalken (1998:808)
- 7 § i Lokala Hälsoskyddsföreskrifter för Enköpings kommun antagen 25 september 2007

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, Beslut om ansökan om inrättande av bergvärme för Munksundet 24:1, reviderad 2024-09-05

Ansökan med tillhörande dokument, 2024-06-19

Remissvar SGI, 2024-07-05

Remissvar Länsstyrelsen Uppsala, 2024-08-05

Övriga handlingar

Yttrande från VA-avdelningen i Enköpings kommun, 2024-08-08

Yrkanden

Rolf Carlsson (S), Magnus Nyström (KD), Ros-Mari Bålöv (S), Johnny Karlsson (NE), Alexander Sundqvist (MP), Magnus Hellmark (C), Lars-Erik Jofalk (SD) och Göran Södergran (S) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Beslutsgång

Ordförande frågar miljö- och byggnadsnämnden om den kan besluta enligt förvaltningens förslag och finner så.

Beslutet skickas till:

Tekniska nämnden, för kännedom
Kommunstyrelsen, för kännedom
Länsstyrelsen Uppsala län, för kännedom
SGI, för kännedom

Justerarnas signaturer

Intygas att kopian överensstämmer med originalet

Om du vill överklaga beslutet

Du kan överklaga det här beslutet hos länsstyrelsen i Uppsala län. Det gör du genom att skicka ett skriftligt överklagande till kommunen.

Skriv vilket beslut du överklagar genom att ange miljö- och byggnadsnämnden och aktuellt ärendenummer. Skriv också varför du anser att beslutet är felaktigt och vilken ändring du vill ha. Om du har handlingar eller något annat som stöder din uppfattning, bör du skicka med dessa. Underteckna ditt överklagande och skriv ditt namn och personnummer, din postadress och ditt telefonnummer.

För att länsstyrelsen ska kunna pröva överklagandet måste det ha kommit in till kommunen i rätt tid. Har överklagandet kommit in i rätt tid, skickar kommunen det vidare till länsstyrelsen.

Om du är sökande eller sakägare och blivit delgiven detta beslut och inte fått dina synpunkter tillgodosedda, måste ditt överklagande ha kommit in till kommunen senast tre veckor efter att du tagit del av beslutet.

Skicka din överklagan till:

Miljö- och byggnadsförvaltningen
745 80 Enköping

Justerarnas signaturer 	Intygas att kopian överensstämmer med originalet
---	--